

The Transformation of China's Foreign Policy Paradigm and Its Impact on China–India Relations (1978–2024)

Mohammad Yahya Panahi PhD Student in International Relations, Department of Political Science, University of Guilan, Rasht, Iran. M.yahyapanahi@gmail.com

Seyed Amir Niakooee Corresponding Author, Associate Professor, Department of Political Science and International Relations, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran. niakooee@gmail.com

Article Info

Article Type:

Research Article

Date received:

2025/04/06

Date approved:

2026/ 12/21

ABSTRACT

With the evolution in the logic of China's foreign policy, we have seen the development of economic-commercial relations and the control and management of border situations with India. Despite challenges, this process has had sufficient stability and continuity to benefit the people's welfare. The main question of this research is: what paradigm shifts has the logic of China's foreign policy undergone between 1978 and 2024, and how has this transformation affected the country's relations with India? In response, the main hypothesis of this article states that the paradigmatic shift dominant in the logic of China's foreign policy since 1978 has been the prioritization of the economic developmentalism paradigm. The Spartan Theory, which emphasizes the importance of leaders' beliefs and structural constraints, is used to analyze this matter. The research method is descriptive-analytical, and data collection is based on library and documentary sources. The perceptual framework of Chinese leaders is the independent variable, while the development of economic-commercial relations and the management and control of border situations with India are the dependent variables.

Cite this Article: Panahi, M Y and niakooee, S A . (2026). The Transformation of China's Foreign Policy Paradigm and Its Impact on China–India Relations (1978–2024). *International Relations Researches*, 16(1), 35-58. doi: 10.22034/irr.2025.555998.2791

© Author(s)

Publisher: Iranian Association of International Studies

DOI: 10.22034/irr.2025.555998.2791

Introduction

Over the last four decades, China's foreign policy has undergone a significant transformation. In its relations with India, this shift has led to the development of economic and trade ties, as well as the management and control of border issues. A key factor in understanding the rationale behind China's developmental foreign policy is the mental paradigm of its leaders and their priority to improve the welfare of the Chinese people and boost economic growth. The ups and downs in China-India relations have multiple, interconnected causes. While various factors influence foreign policy, they cannot all be considered equally important. To understand the defining features of the People's Republic of China's foreign policy, one must first examine the key elements that influence its external relations. This paper, therefore, analyzes the perceptual components that influenced China's developmental foreign policy toward India during the period of 1978-2024. The authors believe that China is a state where analyzing its foreign policy apparatus through the components of the Spartan Theory of the Psychological Environment is highly applicable and offers greater explanatory power than other conceptual and analytical frameworks.

Theoretical framework

The Spartan Theory primarily examines the context and environment of foreign policy. The theorists believe that understanding foreign policy outcomes requires an understanding of the actions or perceptions that shape foreign policy behavior. In turn, comprehending these actions and perceptions necessitates an understanding of the psychological environment of the individuals or groups making foreign policy decisions. According to the Sprouts, two basic assumptions always play a central role in decisions: First, do decision-makers view the world as conflict-ridden, or do they believe in a peaceful and cooperative world? Second, do they seek to create fundamental changes in the world, or do they aim to maintain or reform the existing situation? Another point that can be added as a basic perception is how Chinese leaders after 1978 have viewed the acquisition of power. Do they emphasize ideological or spiritual power, or do they prioritize the paradigm of economic developmentalism and material power?

Methodology

The research methodology for this thesis is descriptive-analytical. The data and evidence for this article were collected using library and documentary methods. It seems that a qualitative content analysis approach, combined with the analyst's interpretation, can better assist in understanding the issue by identifying the evolution of Chinese leaders' perceptions (the independent variable) towards the paradigm of economic developmentalism in China's foreign policy.

Discussion

During the Deng Xiaoping and Jiang Zemin era, despite the history of political disputes and border tensions, we witnessed the development of bilateral trade and economic relations between China and India. At the same time, the serious

willingness to control and manage border tensions, such as the 1993, 1996, and 1999 agreements with India and their executive protocols, signaled a transformation in China's foreign policy. By adopting a peaceful approach in its relations with India, China created the conditions for aligning its own paradigm of economic development. The Hu Jintao era likewise reflected interaction, communication, and the development of bilateral relations between the two countries. The increase in high-level visits, the improvement of limited cooperation, and the management of competition were rooted in the interpretation of the "Sparta theory," according to which economic development was prioritized over ideological rivalry and tensions with India. In fact, agreements such as the 2005 Protocol on Confidence-Building Measures in the India-China Border Areas proved effective, and China's new leaders did not adopt a revisionist or conflict-oriented stance toward India, since such an approach would obstruct China's economic development. In the Xi Jinping era as well, border clashes in 2017, 2020, and 2021 occurred in a limited and controlled manner, with both sides avoiding conventional war while border tensions were managed and contained. This was possible because border agreements, such as the 2013 Agreement and its executive protocols, have been continuously improved. This development of relations with India stems from the peaceful outlook of Chinese leaders toward the external environment and their emphasis on economic power, which is considered significant in the Sparta theory.

Conclusion

With the rise of developmentalist leaders in China after 1978, Chinese leaders' orientation shifted toward economic developmentalism. This paradigmatic transformation, rooted in chronic economic, political, and international crises, led to the emergence of new leaders with developmentalist perceptions, in contrast to the previous generation. One of its major consequences was the dominance of the paradigm of economic developmentalism in China's foreign policy. This paradigmatic transformation in China's foreign policy apparatus also influenced its relations with India, leading to the expansion of bilateral economic and trade relations, as well as the management and control of border issues with India. Within this hypothesis, the psychological environment or perceptual framework of Chinese leaders is considered the independent variable, while the development of economic-trade relations and the management and control of border issues with India are regarded as the dependent variable. Based on the empirical findings of this research, it is recommended that foreign policy decision-makers, while enhancing national power, refrain from ideological rivalries and instead pursue the management of relations with other countries through the paradigm of economic developmentalism. Keywords: China's Foreign Policy, Economic Developmentalism Paradigm, India, Border Control and Management.

تحول پارادایم سیاست خارجی چین و تأثیر آن بر روابط چین و هند (۱۹۷۸-۲۰۲۴)

محمد یحیی پناهی دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، گروه علوم سیاسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

M.yahyapanhai@gmail.com

سید امیر نیاکویی نویسنده مسئول، استادیار روابط بین‌الملل، گروه علوم سیاسی دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

niakooee@guilan.ac.ir

درباره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی کلیدواژه‌ها: چین؛ هند؛ روابط خارجی؛ ایدئولوژی تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۳/۳۱	با تحول در منطق سیاست خارجی چین شاهد توسعه روابط اقتصادی-تجاری و کنترل و مدیریت اوضاع مرزی با هند هستیم. این امر علی‌رغم مشکلات و چالش‌ها از ثبات و تداوم کافی در جهت رفاه مردم برخوردار بوده است. پرسش اصلی این پژوهش بر این مبنا استوار است که پارادایم حاکم بر منطق سیاست خارجی چین در فاصله ۲۰۲۴-۱۹۷۸ دستخوش چه تحولی شده است و این تحول چگونه روابط این کشور با هند را تحت تأثیر قرار داده است؟ در پاسخ فرضیه اصلی این مقاله بیان می‌دارد که تحول پارادایمی که از ۱۹۷۸ به بعد در منطق سیاست خارجی چین حاکم شده است، در اولویت قرار دادن پارادایم توسعه‌گرایی اقتصادی می‌باشد. در تحلیل این امر از نظریه اسپارته‌ها که بر اهمیت عنصر اعتقادات رهبران و محدودیت‌های ساختاری تأکید دارد، استفاده شده است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی است. چارچوب ادراکی رهبران چین متغیر مستقل و توسعه روابط اقتصادی-تجارتی و مدیریت و کنترل اوضاع مرزی با هند متغیرهای وابسته می‌باشند.

استناد به این مقاله: پناهی، محمد یحیی و نیاکویی، سید امیر . (۱۴۰۵). تحول پارادایم سیاست خارجی چین و تأثیر آن بر روابط چین و هند

(۱۹۷۸-۲۰۲۴). پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱۶(۱)، ۳۵-۵۸

doi: 10.22034/irr.2025.555998.2791

© نویسنده(گان)

ناشر: انجمن ایرانی روابط بین‌الملل

در چهار دهه اخیر شاهد تحولی تاثیرگذار در منطق سیاست خارجی چین هستیم. این تحول در رابطه با هند منجر به توسعه روابط اقتصادی-تجاری و کنترل و مدیریت اوضاع مرزی شده است. در این پیوند، مهم‌ترین معیار و سنجش جهت فهم چرایی سیاست خارجی توسعه‌گرای چین، پارادایم ذهنی رهبران چین و اولویت تصمیم‌گیران آن جهت افزایش سطح رفاه مردم چین و رشد اقتصادی بوده است. نوع نگاهی که دستگاه سیاست خارجی چین به کشور هند دارد بسیار حائز اهمیت می‌باشد. فرصت‌های مشترکی از قبیل نهادهای بین‌المنطقه‌ای و بین‌المللی همسو، رهبران توسعه‌گرا، جمعیت ۲.۷ میلیاردی و نیروی کار فراوان، فرهنگ مشترک و زمینه‌های توسعه اقتصادی، می‌تواند سبب تغییرات قابل توجه از قبیل شکوفایی کشورهای منطقه، صلح و رفاه مشترک و غلبه بر مشکلات در زمینه‌های سلامت، اتصال، توسعه سبز، گشایش، فراگیری، نوآوری و دولت پاک شود. سیاست خارجی چین با هدف رشد اقتصادی و بهبود زندگی مردم با اصول مشاوره گسترده، مشارکت عمومی و مزایای مشترک بنا شده است. سیاست خارجی توسعه‌محور چین در قبال هند بر مبنای توسعه همکاری‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی، و تبادل فرهنگی و آموزشی متمرکز است. این سیاست مزایای ملموسی برای منطقه داشته است، اما لازم به ذکر است که رویکرد چین در قبال هند ظریف و پیچیده است و شامل عناصر رقابت در کنار همکاری است.

فراز و نشیب‌های روابط چین و هند، علل مختلفی دارد اما با یکدیگر مرتبط و متاثراند. از آن جا که در تکوین سیاست خارجی عوامل متفاوتی تاثیرگذارند اما نمی‌توان همه آنها را یک سطح در نظر گرفت. برای درک شاخصه‌های تعیین‌کننده سیاست خارجی جمهوری خلق چین، باید به واری‌های عناصر کلیدی مؤثر بر سیاست خارجی، به عنوان نقطه شروع مناسبات خارجی پرداخت. بدین منظور، نوشتار پیش رو، به واکاوی مؤلفه‌های ادراکی اثرگذار بر سیاست خارجی توسعه‌گرای چین در بازه زمانی (۲۰۲۴-۱۹۷۸) در قبال هند می‌پردازد. به زعم نگارندگان، چین از جمله دولت‌هایی است که تحلیل‌پذیری حیات دستگاه سیاست خارجی آن براساس مؤلفه‌های این الگوی نظری (نظریه محیط روانی اسپارت‌ها)، کاربست بسیاری دارد و نسبت به سایر چارچوب مفهومی و تحلیلی، قدرت تبیین بیش‌تری دارد. از آنجایی که چین و هند دارای بزرگ‌ترین اقتصادها و جمعیت‌های دنیا را دارند، تاثیرگذاری آنها در محیط‌های منطقه‌ای و حتی جهانی بسیار حائز اهمیت است، حال بررسی نقش تحول پارادایمی سیاست خارجی چین و تاثیر آن بر روابط دوجانبه با هند نیازمند واکاوی هست. به نظر می‌رسد تحول پارادایمی

که از دوران دنگ شیائوپینگ^۱ شروع است، اولویت قائل شدن به توسعه اقتصادی و صلح و ثبات چین می‌باشد.

۱. رهیافت مفهومی

تصمیم‌گیری در سیاست خارجی، عموماً در محیط‌هایی صورت می‌گیرد که ناپایدار و پیچیده بوده و ابهام در مورد محیط، کاملاً نمایان است. جهت درک نحوه تصمیم‌گیری حکومت‌ها برای مسائل خارجی‌شان، لازم است به دو پرسش زیر پاسخ گفت: اول، این که چه بازیگرانی در گرفتن تصمیم نهایی، ایفای نقش می‌کنند. دوم، سهم هر یک از آن‌ها در شکل دهی به تصمیم نهایی، چه میزان است در این میان نظریه محیط روانی هارولد و مارگارت اسپرات^۲ از جمله نظریات مطرح در تحلیل سیاست خارجی است که با مبنا قراردادن ذهنیت^۳ و ادراکات تصمیم‌گیرندگان - یا آنچه از آن تحت عنوان محیط روانی یاد می‌شود - می‌تواند بیش از سایر نظریات بر پرسش اصلی پژوهش، یعنی چه تحولی در باورها و تصامیم رهبران چین از ۱۹۷۸ به بعد رخ داده است که منجر به توسعه روابط اقتصادی - تجاری و همچنین مدیریت و کنترل اوضاع مرزی با هند را به همراه داشته است، روشنایی اندازد. در واقع در این نوشتار به دنبال توضیح این امر هستیم که رهبران چین با تغییر در باورها و تصمیم‌های خویش اقدام به اولویت‌گذاری به پارادایم توسعه‌گرایی اقتصادی در تصمیم‌های سیاست خارجی خویش نمودند، و این تحول در رابطه با هند نیز منجر به توسعه روابط اقتصادی - تجاری و مدیریت و کنترل اوضاع مرزی شده است.

نظریه هارولد و مارگارت اسپرات، بیشتر به بررسی زمینه‌ها و محیط سیاست خارجی می‌پردازد. این دو نظریه‌پرداز، بر این باورند که فهم نتایج سیاست خارجی نیاز به فهم اقدامات یا تصورات برای عمل یا رفتار سیاست خارجی دارد و فهم اقدامات و تصورات نیز به نوبه خود نیاز به فهم محیط روانی افراد تصمیم‌گیرنده و یا گروه‌های تصمیم‌گیرنده در در سیاست خارجی دارد. از نظر اسپرات‌ها دو مفروض اساسی همواره نقش اصلی در تصمیمات ایفا می‌کند؛ اولاً اینکه آیا تصمیم‌گیرندگان جهان را منازعه‌آمیز می‌بینند یا به جهانی مسالمت‌آمیز و همکاری‌جویانه باور دارند؟ ثانیاً اینکه آیا آن‌ها در پی ایجاد دگرگونی‌های بنیادین در جهان هستند یا در پی حفظ وضع موجود و یا اصلاح آن هستند؟ (Hudson

^۱ Deng Xiaoping

^۲ . Harold Sprout and Margaret Sprout

^۳ . Subjectivity

218: 1995, Vore and). مورد دیگری که به نظر می‌رسد می‌توان به عنوان یک ادراک پایه‌ای به موارد فوق افزود این است که رهبران چین بعد از ۱۹۷۸ چه برداشتی نسبت به چگونگی کسب قدرت دارند؟ آیا بر قدرت ایدئولوژیکی یا معنوی تاکید دارند و یا بر پارادایم توسعه‌گرایی اقتصادی و مادی؟ به عبارت دیگر آیا ایدئولوژیک‌گرا هستند یا توسعه‌گرا؟ در بخش‌های بعدی این پژوهش، با کاربست این نظریه، باورهای پارادایم توسعه‌گرایی اقتصادی را نزد رهبران چین مورد بررسی و مقایسه قرار خواهیم دارد و نشان داده خواهد شد که این مفروضه چه تاثیری بر روابط خارجی چین با هند داشته است.

۲. پیشینه روابط چین-هند

پیشینه تاریخی روابط چین و هند با فراز و نشیب زیادی همراه بوده است، به گونه‌ای که ابتدا هند مدرن در سال ۱۹۴۷ و چین مدرن به شکل جمهوری خلق چین (PRC) در سال ۱۹۴۹ پس از مبارزات استعماری شکل گرفت. در ابتدا به دلیل سابقه استعمارزدایی هر دو کشور با هم همزادپنداری داشتند و تلاش می‌کردند که روابط خویش را بهبود ببخشند. (Ogden, 2022: 212). در اوایل تأسیس چین مدرن، نخست‌وزیر ژو ان‌لای^۱ تمایل خود را برای برقراری روابط با هند ابراز داشت، اما در ژوئیه ۱۹۵۰، نگرانی چین درباره تبت را مطرح کرد. او با تأکید بر اینکه تبت بخشی از قلمرو چین است و اعزام نماینده هند به لhasa^۲ بدون تأیید پکن قابل قبول نیست، در عین حال بر تمایل به روابط حسنه و پایداری به اصول احترام متقابل و عدم تجاوز به مرزها تأکید کرد. (Ward, 2016: 46).

با وجود این خوش‌بینی اولیه و برخی مذاکرات مثمرتر در مورد بخش‌های مورد مناقشه مرزهای مشترک (که خود میراثی منفی از دوره استعماری بودند)، همچنین برخی تبادلات فرهنگی متمرکز، روابط تا پایان دهه ۱۹۵۰ شروع به کاهش کردند، زیرا دوره "ماه عسل کوتاه" آنها (Sidhu & Yuan, 2003:11) دوام نیاورد. اگرچه هند حاکمیت بر تبت را واگذار کرده و آن را به عنوان یک منطقه خودمختار چین به رسمیت شناخته بود (که در سال ۱۹۵۰ آن را ضمیمه کرد)، پناه دادن به دالایی لاما^۳ در هند - پس از فرارش از لhasa به دارامشالا^۴ در سال ۱۹۵۹ - عناصر بی‌اعتمادی و ناامیدی را به دیپلماسی آنها تزریق کرد (Fang, 2013: 2) در همین راستا نزدیکی روابط چین و هند دوام نیاورد و سرانجام در سال ۱۹۶۲

¹ Zhou Enlai

² Lhasa

³ Dalai Lama

⁴ Dharamshala

جنگی مرزی بر سر مناطق مورد مناقشه صورت گرفت، این نزاع یک ماهه با برتری چین و اعلام آتش‌بس یکطرفه به پایان رسید. اما سردی روابط تا دهه ۱۹۷۰ ادامه داشت (Tanzin, 2024: 102-104).

۳. سیاست چین در قبال هند از ۱۹۷۸ الی ۲۰۰۲

روابط چین و هند قبل از این دوره به شدت به سردی و خصومت گرایش پیدا کرده بود. اما از اواخر دوره دهه هفتاد میلادی شاهدی بهبود روابط این دو کشور هستیم. در دوران رهبری دنگ شیائوپینگ^۱ و جیانگ زمین^۲، چین با پذیرش ضرورت توسعه و نوسازی، به سمت یک رویکرد توسعه‌گرای عملی‌گرا حرکت کرد که در آن اولویت با توسعه اقتصادی بود. این تغییر شامل یادگیری از تجارب کشورهای پیشرفته، جذب فناوری، و خروج از انزوای بین‌المللی برای همکاری‌های جهانی بود. رهبران وقت با درک واقع‌بینانه عقب‌ماندگی چین و پرهیز از برجسب‌زنی سرمایه‌داران، مسیر را برای جذب سرمایه و تکیه بر اصول علمی توسعه اقتصادی هموار کردند که تمامی این موارد برتری توسعه اقتصادی بر اهداف صرفاً ایدئولوژیک یا معنوی را نشان می‌دهد. برای این مبنای قدرت‌یابی دنگ، سیاست خارجی چین نیز کاملاً متحول شد. برخلاف مائو، تفکر استراتژیک و بنیاد نظری روابط خارجی دنگ بر پایه صلح و توسعه قرار داشت (Guangqian, 1989: 3-9).

چین با روی کار آمدن دنگ شیائوپینگ، از یک سیاست خارجی انقلابی و ضدیت با محیط بیرونی به رویکردی اصلاح‌گرایانه و تعاملی با نظام بین‌الملل تغییر جهت داد. این تحول با ازسرگیری روابط با آمریکا آغاز شد؛ دنگ با درک عقب‌ماندگی‌های ناشی از گذشته و کاهش خطرات جنگ، رویکرد مثبتی به جهان یافت. این نگرش، زمینه‌ساز اصلاحات داخلی و خارجی شد و ارتباط با غرب را فراهم آورد، رویکردی که در دوران جیانگ زمین نیز ادامه یافت (Wang and Rosenau, 2009: 9-11). موضوعاتی مانند عدم حمایت از کمونیسم بین‌الملل و عدم رهبری کشورهای جهان سوم، ضرورت روابط دوستانه با سایر دول و توسعه همکاری‌های بین‌المللی و ضرورت حفظ صلح و ثبات بین‌المللی و پرهیز از جنگ از جمله موارد ادراکات صلح‌آمیز دنگ از نظام بین‌الملل غربی هست. دنگ در رابطه با اهمیت تحول پارادایم توسعه اقتصادی تاکید داشت که کشور ما در حال حاضر سیاست اصلاحات اقتصادی درهای باز به جهان خارج را اجرا می‌کند و خواهان همکاری و دریافت کمک از منابع مالی و فن‌آوری کشورهای پیشرفته برای توسعه اقتصادی خود هستیم (Xiapping, 1984, Vol: 291). سابقه روابط چین و هند به

¹ Deng Xiaoping

² Jiang Zemin

دلیل حضور استعمار در منطقه و عدم شکل‌گیری دولت‌های قدرتمند و مسئولیت‌پذیر با منازعه همراه بود. اما با روی کار آمدن رهبران توسعه‌گرا شاهد تغییر در روابط بین این دو کشور هستیم. هند و چین دو تمدن قدیمی‌ترین، پرجمعیت‌ترین کشورها و دارای سریع‌ترین رشد اقتصادی در جهان هستند. به مدت هزاران سال، این دو کشور به جز دوره‌ای بیست ساله از ۱۹۵۸ تا ۱۹۷۸، به صورت صلح‌آمیز در کنار هم زیسته‌اند؛ دوره‌ای که هر دو کشور موضع ملی‌گرایانه سفت و سختی اتخاذ کردند (Dar & Mehta, 2020: 10). پس از "بیانیه دوستی" در ماه مه ۱۹۷۰، روابط دیپلماتیک کامل دوباره تا ژوئیه ۱۹۷۶ برقرار نشد. پس از آن تلاش‌های آهسته‌ای برای عادی‌سازی روابط انجام شد، از جمله یک اعلامیه مشترک در ماه مه ۱۹۸۰ که خواستار معرفی خطوط تلفنی، ملاقات‌های حضوری فرماندهان، و اختصار پیشاپیش مانورهای نظامی به منظور جلوگیری از درگیری‌های مکرر مرزی شد. نخست‌وزیر ژائو زیانگ^۱ و نخست‌وزیر راجیو گاندی^۲ در اکتبر ۱۹۸۵ با هم دیدار کردند و اولین دیدار رسمی خود از هند در ۳۴ سال گذشته را در سال ۱۹۸۸ از چین انجام دادند (Khan & Shamim, 2022: 17). این هم‌کاری با سفر جیانگ زمین به هند در سال ۱۹۹۶ تقویت شد که اولین دیدار نخست‌وزیر چین از هند از سال ۱۹۶۲ بود. در نتیجه، اقدامات بیشتری برای کاهش تنش‌های مرزی، مانند رفت و آمد کم‌تر و حذف ترتیبات نظامی قابل توجه انجام شد. این بهبود در روابط هند و چین پس از آزمایش موشک‌های هسته‌ای هند در ماه مه ۱۹۹۸ ادامه یافت. "البته دوران آتال بیهاری واجپایی"^۳ (۱۹۹۸-۲۰۰۴) شاهد آغاز برخی از توازن‌های سخت‌فعال توسط هند بود. این تغییر کلیدی داخلی، ورود دولت ائتلافی به رهبری حزب بی‌جی‌پی در سال ۱۹۹۸ بود که باعث شد تفکر توازن به جلو بیاید. دوره واجپایی با توازن سخت از طریق آزمایش هسته‌ای در ماه مه ۱۹۹۸ و توجیه این تصمیم به عنوان تهدید چین مشخص شد (Paul, 2024: 462). با این حال در ژوئن ۲۰۰۳، دولت واجپایی با پذیرش تبت به عنوان بخشی از چین و عدم اجازه به فعالیت‌های ضدچینی توسط پناهندگان تبت در هند، تصرف تبت توسط چین را به رسمیت شناخت. در عوض، چین موافقت کرد که تجارت با سیکیم^۴، ایالت کوچک هیمالیایی که در سال ۱۹۷۵ به اتحادیه هند پیوست، را آغاز کند (Kahn, 2003: 2-3).

¹ Zhao Ziyang

² Rajiv Gandhi

³ Atal Bihari Vajpayee

⁴ Sikkim

با تغییر اندیشه های رهبران چین و گرایش به توسعه مبادلات با جهان، در رابطه با هند نیز شاهد افزایش و توسعه دیدارها و روابط سیاسی و دیپلماتیک بین این دو کشور هستیم، علی رغم تاریخ پر تنش که داشته اند. در نتیجه، روابط هند و چین را می توان مانند "شمشیری دو لبه" یا "ترازو با دو کفه" در نظر گرفت؛ روابطی که در آن تعاملات میان دو کشور، هم فرصت هایی به همراه دارد و هم چالش هایی. با افزایش سریع نقش جهانی هند و چین و گسترش منافع آن ها در سطح بین المللی، ابعاد فرصت ها و مشکلات موجود در روابطشان نیز روز به روز بیشتر و گسترده تر میشود (Ogden, 2022: 211-212).

۴. تنش ها و توافقات مرزی

روابط چین و هند پس از سال ۱۹۶۲ همچنان خصمانه باقی ماند و درگیری هایی در مرز در سال ۱۹۶۷ و تقریباً برخوردی در سال ۱۹۸۷ رخ داد. روابط دیپلماتیک کامل در سطح سفیر در سال ۱۹۷۹ پس از بازدید موفق وزیر امور خارجه هند، آتال بیهاری واجپایی، از چین دوباره برقرار شد. بازدید نخست وزیر راجیو گاندی از پکن در دسامبر ۱۹۸۸ یک رویداد مهم بود که در آن چندین توافق از جمله تشکیل یک گروه کاری مشترک برای حل و فصل مرزها انجام شد (Mehrotra, 2012: 80-82).

دولت های جمهوری هند و جمهوری خلق چین در ۷ سپتامبر ۱۹۹۳ با یکدیگر قراردادی برای حفظ صلح و آرامش در مناطق مرزی بین دو کشور به امضا رساندند. این توافق نامه بر اساس پنج اصل احترام متقابل به حاکمیت و تمامیت ارضی، عدم تجاوز متقابل، عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر، برابری و منفعت متقابل و همزیستی صلح آمیز منعقد شده است. در این توافق، دو طرف به این نظر رسیده اند که مسئله مرزی هند و چین باید از طریق مشاوره های صلح آمیز و دوستانه حل شود و تا زمان حل نهایی این مسئله، هر دو طرف متعهد به احترام و رعایت خط کنترل واقعی هستند (China & India, 1993: 1-3).

در همین راستا در سال ۱۹۹۶، در یک توافق با میانجی گری سازمان ملل متحد، استفاده نکردن از سلاح های کشنده رسماً تثبیت شد، و درگیری های بعدی به نبردهایی بدون استفاده از اسلحه گرم یا اشغال های پرتنش از مناطق مورد مناقشه محدود شده اند (Ananth, 2017: 1-3). توافقی که با وجود وجود مقررات محدود و غیرسخت گیرانه، فرصتی برای نظارت مشترک میان چین و هند فراهم می کنند، بدون آن که نگرانی امنیتی ایجاد شود. اجرای مدل های مؤثر نظارتی می تواند اعتماد متقابل را افزایش دهد، استفاده از فناوری ها را در کنترل تسلیحات تسهیل کند و زمینه ساز پذیرش توافقی های سخت گیرانه تر در آینده شود، که به تقویت روابط دوجانبه خواهد انجامید (Sidhu & yuan, 2001: 363) تحولات عمده

مرزی بین چین و هند در دوره دنگ شیائوپینگ و جیانگ زمین نشان می‌دهد، اراده‌ای جدی جهت کنترل و مدیریت تنش‌های مرزی بین آنها مشاهده می‌شود. در واقع به نظر می‌رسد که این خواست برگرفته از اولویت‌های دستگاه سیاست خارجی چین نشأت می‌گیرد که تاکید بر صلح و ثبات در منطقه را زمینه تطبیق پارادایم توسعه اقتصادی خویش می‌دانند.

۵. ابعاد روابط تجاری - اقتصادی

دن شیائوپینگ با پرهیز از سیاست‌های غیرعمل‌گرایانه پیشینیان خود، با نگاهی نو و رویکردی عمل‌گرایانه، از سال ۱۹۷۸ اصلاحات اقتصادی گسترده‌ای را با محوریت توسعه صادرات در داخل کشور آغاز کرد. (Yildirimcakar and Han, 2022: 201). در همین راستا، زمینه تجارت دوجانبه چین و هند — چه در سطح دوجانبه، چه در سطح منطقه‌ای و جهانی — با سرعت در حال تغییر است. در سطح دوجانبه، این موضوع به‌وضوح در رشد سریع مشارکت تجاری آن‌ها نمایان است که نقش مؤثری در تقویت اعتمادسازی سیاسی میان دو کشور داشته است. پس از بن‌بست دیپلماتیک ناشی از آزمایش‌های هسته‌ای هند در ماه مه ۱۹۹۸، تجارت دوجانبه نخستین بخشی بود که به سرعت به روند عادی خود بازگشت (Singh, 2005: 2). در این پیوند، روابط تجاری و اقتصادی می‌تواند تا حدی از ترس‌های جنگ بکاهد، حتی اگر وابستگی اقتصادی نامتقارن مانع از بحران‌های محدود دوره‌ای مانند وضعیت مرزی هند و چین نشود. با این حال، این واقعیت که هر دو طرف تمایل به تشدید درگیری‌های مرزی دوره‌ای فراتر از یک نقطه ندارند، نشان می‌دهد که این درگیری یک «رقابت مدیریت‌شده» است (Paul, 2018: 6). با روی کارآمدن دنگ شیائوپینگ در چین و اولویت قرار دادن به پارادایم توسعه اقتصادی، روند تبادلات تجاری چین با هند نیز رو به افزایش بوده است. این روند رو به رشد حجم مبادلات اقتصادی در واقع به صورت معناداری در دولت جیانگ زمین جانشین دنگ نیز تداوم داشته است. این روندها در واقع حاکی از حرکت به سمت همکاری‌های محدود و تنش مدیریت شده در روابط چین با هند می‌باشد.

هیچ چیز قابل مقایسه با تجارت دوجانبه چین و هند نیست، زمانی که سخن از ارزیابی روندهای مثبت در روابط چین و هند پس از سال ۱۹۶۲ به میان می‌آید. این روابط تجاری با سرعتی بسیار کند آغاز شد، به‌گونه‌ای که گردش مالی سالانه آن تنها چند میلیون دلار بود، با این حال، این تجارت به تدریج به جایگاهی محوری در تعاملات میان دو کشور ارتقا یافته است. دست‌کم در کوتاه‌مدت، ساختارهای نهادی موجود و اشتیاق متقابل میان دو کشور، نویدبخش ادامه روند روبه‌رشد تجارت میان آن‌هاست؛ روندی که می‌تواند نقش چشمگیری در تقویت اعتماد متقابل و پیشبرد شراکت راهبردی بلندمدت آن‌ها

ایفا کند (Venu, 2005: 5) در این پیوند، دنگ رهبری واقع بین بود که منافع مردم کشورش را به ایدئولوژی ترجیح می‌داد. قطعاً بزرگ‌ترین خدمتی که دنگ به کشور چین، سیاست و مردمانش کرد، رهانیدن حداکثری سیاست از ایدئولوژی بود. وی سیاست ایدئولوژی در راس مائو را به اقتصاد در راس مبدل کرد، آنچه که چین را در مسیر پیشرفت قرار داد. این سیاست راه را برای دور زدن ایدئولوژی در هنگامه تضاد داشتش با منافع کشور و راهبردهای توسعه باز کرد. اصلاحات اقتصادی چین که دنگ از عوامل کلید خوردنش بود سبب شد تا از سال ۱۹۷۸ تا ۲۰۰۲، چین متوسط رشد اقتصادی خیره کننده بالای ۱۰ درصد را شاهد باشد. در واقع دنگ و جیانگ زمین با درک عقب ماندگی ناشی از گذشته و کاهش خطر جنگ در صدد توسعه روابط اقتصادی با هند برآمد. چین پیش از پایان قرن به غول دوم اقتصادی جهان تبدیل شود. در عرصه بین‌المللی نیز، چین از کشوری منزوی به بازیگری جهانی و ابرقدرتی نوظهور در آغاز هزاره سوم بدل شد، چنانکه عملاً مدیریت مسائل جهان بدون مشارکت پکن دشوار می‌نماید.

۶. سیاست چین در رابطه با هند ۲۰۰۲ الی ۲۰۱۲

از آنجایی که بر اساس مولفه‌های قدرت چین و هند از تاثیرگذارترین بازیگران بین‌المللی هستند، بررسی نوع روابط سیاسی و اقتصادی آنها و دلیل این امر و رویکرد حائز اهمیت است. تقریباً از سال ۲۰۰۲ نخبگان چینی به نمایندگی از ژنگ بیجیان^۱، یکی از معتمدین سابق رهبر فعلی چین، هوجین تائو، شروع به توسعه و انتشار مفهوم ایده ((ظهور صلح‌آمیز)) در تلاش برای رفع ریشه‌های سوءظن غرب کرد، انجام داد. مشخصه این مسیر جدید، ارتباط چین با روند جهانی شدن اقتصادی به جای جدا شدن از آن است. ژنگ خیزش صلح‌آمیز چین را معادل مدرنیزاسیون چین تعریف می‌کند.

نخبگان سیاسی چین به وضوح بیان کرد که چین تمایلی برای به چالش کشیدن نظام بین‌المللی موجود ندارد و هرگز از استفاده از زور برای تخریب و خرابکاری آن حمایت نخواهد کرد. او گفت که چین به جای کنار گذاشتن جهانی سازی اقتصادی، آن را پذیرفت (Jianwei Wang, 2009: 4). بنا به نظر می‌رسد که سیاست خارجی چین با محوریت دانستن پارادایم توسعه اقتصادی، در صدد همکاری و ارتقای روابط با اکثر کشورهای جهان هست، تا بدین شیوه زمینه جذب سرمایه و تکنولوژی به چین را فراهم نماید. در همین جهت چین با نظم سرمایه‌داری جهان همسو شد تا بتواند قدرت مادی و اقتصادی خویش را

¹ Zheng Bijian

فزایش دهد. رئیس جمهور سابق چین، هوجین تائو از سیاست ((تجارت محض بدون دخالت مسائل سیاسی)) برای توجیه اهداف خویش استفاده می کرد (پیلزبری، ۱۴۰۲: ۳۰۹-۳۰۷). در واقع این دیدگاه موید پارادایم توسعه گرایی اقتصادی هست همچنین در ذهن نخبگان چینی، جهان هماهنگ، جهانی متنوع است (Liquen, 2010: 27). به نظر می رسد که چین با فرض صلح آمیز بودن نظام بین الملل و عدم تحریک دیگران به سمت همکاری برد-برد با سایر بازیگران بین المللی برآمده است و همین راستا، پارادایم توسعه گرایی اقتصادی در مقام اصلی ترین هدف و محور سیاست خارجی چین بوده است و تلاش رهبران چین بر این بوده که رشد و توسعه اقتصادی چین تداوم داشته باشد.

۶-۲ ابعاد فعالیت چین در قبال هند در دوران هوجینگ تائو

دوره زمامداری هوجین تائو شاهد رشد اقتصادی سریع چین و گسترش مبادلات در ابعاد جهانی هستیم. از جانب دیگر توسعه موضوع جاویدان بشر می باشد. حال بررسی این امر، نوع و ابعاد روابط چین با هند در این دوره قابل توجه است.

۶-۲-۱ ابعاد روابط سیاسی-امنیتی

میراث خصومت و بی تفاوتی که روابط چین و هند را مشخص می کرد، جای خود را به درجه ای از صمیمیت و تعامل متقابل داده است. این تغییر مثبت با تلاقی عوامل استراتژیک و اقتصادی از دهه ۱۹۹۰ تسریع شده است و به نظر می رسد با توجه به سفر اخیر هوجین تائو، رئیس جمهور چین به هند، رهبران دو کشور تمایل دارند با سرمایه گذاری بر فرصت های جهانی شدن و تغییر چشم انداز ژئواستراتژیک قرن ۲۱، روابط چین و هند را یک گام فراتر ببرند (Jetly, 2006: 1).

پس از دیدار رئیس جمهور هند ک. ر. نارایان^۱ در ژوئن ۲۰۰۰، مذاکرات در مورد مرزها، اقتصاد و علم نیز از سر گرفته شد. اوج این روابط سازنده امضای "اعلامیه اصول روابط و هم کاری جامع" در سال ۲۰۰۳ بود که به هر دو طرف کمک کرد تا بر سر تعدادی از مشکلات دوجانبه، منطقه ای و بین المللی به توافق برسند (اوگدن، ۲۰۱۴). همچنین سفر "هوجین تائو" رئیس جمهور چین در نوامبر ۲۰۰۶ به هند که نخستین سفر رئیس دولت چین در یک دهه اخیر به این کشور محسوب می شود، نشان دهنده پیشرفت های مهم در روابط دوجانبه است و سال دوستی چین و هند را با موفقیت به پایان رساند. دیدارهای منظم سطح بالا، هم کاری های رو به رشد در طیف وسیعی از مسائل بین المللی و

¹ Kocheril Raman Narayanan

منطقه ای، و ایجاد یک مشارکت استراتژیک و هم کاری برای صلح و ثبات وجود داشته است. شاید مهم ترین آن ها، تصمیم در سال ۲۰۰۳ برای تعیین نمایندگان ویژه در هر دو کشور برای توسعه یک چارچوب سیاسی بود (Yuan, 2006: 1). در این پیوند، در سال ۲۰۱۲، لی که چیانگ^۱، معاون نخست وزیر چین گفت که روابط چین و هند مهم ترین مشارکت متقابل در قرن بیست و یکم است، به نظر می رسد که روابط در مجموع در عصر طلایی قرار دارد

۶-۲-۲ تنش ها و توافقات مرزی

چین از سال ۱۹۴۹ با هر یک از ۲۰ همسایه خود اختلافات مرزی داشته است. با این حال چین نیز اختلافات مرزی خود را با بسیاری از آن ها از جمله میانمار (۱۹۶۰)، نپال (۱۹۶۱)، DPRK (۱۹۶۲)، مغولستان (۱۹۶۲)، پاکستان (۱۹۶۳) و لائوس (۱۹۹۱) حل و فصل کرده است. این کشور حتی توانسته است با دشمنان سابق خود به ویژه ویتنام (۱۹۹۹) و روسیه (۱۹۹۴) به توافق ارضی برسد. (Richards, 2015: 3). البته در حالی که انتظار می رود طی چند سال آینده هیچ یک از این درگیری ها به درگیری های شدید مرزی تبدیل نشود، هند و چین اخیرا درگیری های نظامی سطح پایینی بر سر خطوط مرزی داشته اند (Regional Perspectives Report on the Indo-Pacific, 2022: 25).

البته به رسمیت شناختن تبت و سیکیم به وسیله دو کشور در سال های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۵ در زمینه اعتماد سازی و کاهش چالش های بین دو کشور بوده است. این موضوع از آن جهت مهم محسوب می شود که بدانیم در حدود ۴۰۵۴ کیلومتر مرز هند و چین، یکی از طویل ترین مرزهای بین دولتی در جهان را شامل می شود، تنها مرز زمینی چین که نه در نقشه و نه بر روی زمین تعیین حدود نشده است

جهت بهبود روابط در سال ۲۰۰۵، ون جیابائو^۲، نخست وزیر چین، سیکیم را رسماً به عنوان بخشی از هند به رسمیت شناخت و به نظر می رسد که در پیشنهاد هند برای کرسی دائم در شورای امنیت سازمان ملل موافقت کرده است (Malone, 2011: 144) در این دیدار دو کشور یک توافق تاریخی - توافقنامه در مورد پارامترهای سیاسی و اصول راهنما برای حل و فصل مساله مرزی هند و چین امضا کردند. این نقشه راه حل زود هنگام مساله سرزمینی را تسهیل می کند، هدفی که پکن و دهلی نو هر دو آن را یک ضرورت استراتژیک می دانند، هدفی که منافع اساسی دو کشور را پیش می برد. دو دولت همچنین روابط خود را به عنوان "مشارکت راهبردی و مشارکتی برای صلح و شکوفایی" توصیف کردند. در

¹ Li Keqiang

² Wen Jiabao

واقع، اولین گفتگوهای استراتژیک دوجانبه در ژانویه ۲۰۰۵ برگزار شد که طیف گسترده‌ای از مسائل با اهمیت دوجانبه، منطقه‌ای و جهانی را پوشش می‌داد (Xinhua, 2005: 1). همچنین توافق‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۵، هر دو طرف عدم استفاده از سلاح گرم توسط نیروهای گشتی حتی در بحران‌های شدید را مشاهده کرده‌اند (Paul, 2024: 467).

پروتکلی بین دولت هند و دولت چین در سال ۲۰۰۵ امضا شد که روش‌های اجرای اقدامات اعتمادسازی در زمینه نظامی در مناطق مرزی دو کشور را مشخص می‌کند. این پروتکل بر اساس تعهدات قبلی هر دو کشور به توسعه روابط سازنده، همکاری بلندمدت، احترام متقابل و توجه به نگرانی‌ها و خواسته‌های یکدیگر شکل گرفته است. هدف اصلی این توافق، حل و فصل عادلانه و مورد پذیرش مسئله مرزی بین هند و چین است (China & India, 2005: 1-3).

به نظر می‌رسد با دیدارها و گفت‌وگوهای مستمر نمایندگان سیاسی و امنیتی چین و هند شاهد افزایش اعتماد متقابل طرفین و ایجاد مکانیسم‌های جلوگیری از تنش هستیم. همانگونه که در جدول (۵) بیان شده است اراده طرفین جهت تثبیت صلح و ثبات در منطقه نمایان هست. به نظر می‌رسد که این تغییر رویکرد برگرفته از باورهای رهبرانی مثل هو جین تائو باشد که با محوری دانستن پارادایم توسعه اقتصادی از هر گونه تنش و منازعات مرزی پرهیز می‌کنند تا این طریق زمینه رشد و توسعه مداوم چین را فراهم نمایند. به طور چشمگیری بعد از روی کار آمدن دنگ شیائوپینگ در ۱۹۷۸ به بعد منازعات مرزی چین و هند کاهش معناداری پیدا کرده است. به نظر می‌رسد که ریشه این تغییر رفتار در اندیشه‌ها و اولویت‌های رهبران چین بر می‌گردد. به نظر می‌رسد چین محیطی آرام و باثبات را از الزام ضرورتی جهت رشد و توسعه کشور چین می‌پندارد و در این زمینه تلاش نموده است که به صورت مسالمت آمیز از طریق تفاهم نامه‌های دوجانبه اختلافات دیرینه خویش را حل و فصل نماید یا در حد ممکن تنش‌های مرزی کنترل و مدیریت شود تا تنش‌های کوچک مرزی به سمت بحران‌های و منازعات گسترده سوق پیدا نکند.

۶-۲-۳ ابعاد روابط تجاری-اقتصادی

تجارت بین هند و چین از ۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰ به ۷۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۱ افزایش یافت که این تقویت ارتباطات و اشاره به درجات فزاینده وابستگی اقتصادی است. (Ogden, 2014: 121-124). یکی از اهداف کلیدی چین افزایش همکاری‌های اقتصادی با هند برای ایجاد شتاب تجارت دوجانبه بین دو کشور بود که در طول این سال‌ها رشد چشمگیری داشته و تخمین زده می‌شود در

سال ۲۰۰۵ به ۱۸.۷ میلیارد دلار رسیده باشد. این یک جهش تقریباً ۱۵۰ درصدی نسبت به آمار تجاری سال ۲۰۰۳ است. چین همچنین مشتاق امضای توافقنامه تجارت آزاد (FTA) با هند است که می تواند بزرگ ترین منطقه تجارت آزاد در جهان را ایجاد کند و به روابط اقتصادی بین دو کشور کمک زیادی کند (Jetly, 2006: 2).

امضای «توافق کلی درباره پارامترها» در آوریل ۲۰۰۵ برای حل و فصل مرزی، گشایش سومین مسیر تجاری مرزی از طریق سیکیم در ژوئن ۲۰۰۳، و اکنون گفت و گوهای آنها برای ایجاد منطقه تجارت آزاد چین-هند (FTA)^۱ از جمله نمونه های موفق هستند. به نظر می رسد سیاست گذاران دو کشور به طور فزاینده ای بر پیامدهای اجتماعی و سیاسی تجارت دوجانبه تمرکز کرده اند (Singh, 2005: 2).

همچنین، سال ۲۰۰۶ "دوستی هند و چین" اعلام شد و با تبادل مقامات و برنامه یک ساله رویدادهای فرهنگی جشن گرفته شد. به طور قابل توجهی، گذرگاه تجاری ناتولا در مرز چین و هند در سیکیم بازگشایی شد. تجارت چین و هند در سال ۲۰۰۷ حدود ۳۸ میلیارد دلار (و در سال ۲۰۰۹ حدود ۵۰ میلیارد دلار) ارزش داشت که در سال ۱۹۸۷ این مبادله ۱۱۷ میلیون دلار بود (Sidhu & Yuan, 2003, p. 25). در دسامبر ۲۰۰۷، هند و چین میزبان اولین مانور نظامی مشترک خود بودند، در ژانویه ۲۰۰۸، مانموهان سینگ، نخست وزیر هند، با رئیس جمهور چین، هو جین تائو و نخست وزیر ون جیابائو، مجدداً تأیید کرد که کشورهای آنها از «دیدگاه مشترک در مورد قرن ۲۱» برخوردار هستند. در سال ۲۰۰۹ تجارت هند و چین از نظر ارزش از تجارت هند و ایالات متحده پیشی گرفت. در نتیجه چین را به شریک تجاری برتر هند تبدیل کرد (Malone, 2011, 144).

روند حجم مبادلات تجاری چین و هند رو به افزایش بوده است، و میزان ارزش تبادلات تجاری دو کشور از ۷ میلیارد دلار به ۶۵ میلیارد دلار رو به تصاعد بوده است. این روند و تداوم در واقع حاکی از اراده رهبران دو کشور جهت توسعه و گسترش روابط تجاری-اقتصادی هست در واقع این روند حاکی از احتمال رهبران چین بر اجرای پارادایم توسعه گرایی اقتصادی است. در مجموع باید بیان داشت که همکاری در زمینه های تجاری و اقتصادی به دلیل سطوح پایین حساسیت زایی بتواند مهمترین حوزه های همکاری بین چین و هند را به منظور کاستن از تنشها و اصلاح سوء برداشتهای بین دو بازیگر تشکیل دهد.

¹ China-India Free Trade Area (FTA)

۷. سیاست چین در رابطه با هند پس از ۲۰۱۲

سیاست خارجی چین در دوره شی جین پینگ^۱ با ابهام مواجه شده است که آیا راه سلف خویش را ادامه می‌دهد و بر توسعه اقتصادی تمرکز می‌کند یا برعکس بر توسعه‌طلبی منطقه‌ای و نظامی‌گری تغییر رویکرد می‌دهد.

۷-۱. پارادایم توسعه گرایی اقتصادی در باورهای شی جین پینگ

مفاهیم، واژه‌ها و عبارات کلیدی شی جینپینگ که بارها مورد تاکید قرار گرفته است، عبارت‌اند از توسعه، توسعه مسالمت‌آمیز، توسعه بدون سلطه‌گری، توسعه و صلح جهانی، توسعه مشترک، توسعه پایدار، توسعه نوآورانه و رشد به هم پیوسته، رشد مشترک، همکاری سود متقابل، ایجاد جامعه‌ای متشکل از منافع مشترک، مشارکت صادقانه، مشارکت همکارانه. در این پیوند، رهبران چین از همکاری به عنوان راهی برای پیگیری صلح، ترویج توسعه و حل و فصل اختلافات استفاده می‌کند. این کشور به دنبال ایجاد و توسعه روابط همکاری جویانه با سایر کشورها و مقابله موثر با چالش‌های رو به رشد جهانی از طریق گسترش مداوم همکاری‌های متقابل سودمند است. صلح توسعه‌ای، صلح از بالا به پایین است. یعنی دولت چین اغلب با دولت‌های مستقر کار می‌کند و آن را نماد حاکمیت یک کشور می‌بیند (Wong & Li, 2021:9). از لحاظ این چارچوب فکری، گویی رهبران چین بر حق توسعه به عنوان یک حق اساسی بشر تمرکز دارد. چین در سال ۲۰۱۹ به نمایندگی از ۱۳۹ کشور در سازمان ملل خواستار تحقق کامل حق توسعه برای همه مردم شد و اعلام کرد که همه مردم باید از حقوق برابر برای مشارکت در توسعه برخوردار باشند (Xinhua, 2019:1). در این پیوند اندیشه "جامعه‌ای با سرنوشت مشترک" تحت مدیریت رئیس‌جمهور فعلی شی جین پینگ به یک استراتژی بزرگ تبدیل شده است که احیای بزرگ برای ساخت جامعه‌ای از سرنوشت مشترک انسانی را دنبال می‌کند. شی در مقایسه با سلف خود، دیدگاه وسیع‌تری نسبت به امنیت، سیاست، اقتصاد و فرهنگ دارد (Regional Perspectives Report on the Indo-Pacific, 2022: 14). به نظر می‌رسد که در دوره شی نیز اصول بنیادین و تمرکز دستگاه سیاست خارجی چین معطوف به پارادایم توسعه گرایی اقتصادی بوده است. اما مکانسیم‌های اجرایی گسترده تر شده است و با مفاهیمی مثل سرنوشت مشترک برای نوع بشر، در صدد تحقق توسعه اقتصادی

¹ Xi Jinping

چین هستند. به عبارت دیگر رابطه میان پارادایم توسعه اقتصادی با سیاست خارجی دچار نوعی تکامل شده است و از موقعیت هدف راهبردی به سمت ابزاری راهبردی متمایل شده است

۷-۲-۲ ابعاد فعالیت چین در قبال هند در دوران شی جین پینگ

ابعاد روابط چین با هند در دوره شی با فراز و نشیب‌های متناقضی از توسعه روابط اقتصادی تا تنش‌های مرزی شدید مواجه بوده است.

۷-۲-۱- ابعاد روابط سیاسی-امنیتی

نخست‌وزیر چین، در دیدار رسمی خود در ۲۰۱۳ با مان موهان سینگ^۱، نخست‌وزیر هند، در پایتخت دهلی نو، گفت: «دیدارم از هند به سه هدف اصلی تعهد دارد: افزایش اعتماد متقابل، گسترش همکاری‌ها، و تدوین چشم‌اندازی روشن برای آینده.» این دیدار، اولین سفر خارجی لی که‌چیانگ بود که پس از تسلم مقام نخست‌وزیری به انجام رسیده بود. در طی این ملاقات، لی که‌چیانگ تاکید کرد که صلح جهانی بدون همکاری بین دو قدرت اقتصادی و جمعیتی بزرگ جهان، یعنی چین و هند، غیرممکن است. در نتیجه این دیدار، دو کشور توافقنامه‌ای برای تقویت روابط دوطرفه به امضا رساندند. علاوه بر این، هیئت‌های رسمی چین و هند در حضور رهبران دو کشور، هشت توافقنامه در حوزه‌های مختلف، از جمله تسهیل دسترسی زائران به مکان مقدس کاپلاش در منطقه تبت، به امضا رساندند. این توافق‌ها نشان‌دهنده تمایل دو کشور به گسترش همکاری‌های دوطرفه در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و دینی بود مرحله کنونی روابط هند و چین از سال ۲۰۱۴ آغاز شد، زمانی که نارندرا مودی به عنوان نخست‌وزیر هند به قدرت رسید. رویکرد مودی به سیاست امنیتی نسبت به پیشینیانش، چه از حزب کنگره (حزب مخالف او) و چه از حزب خود مودی، حزب بهاراتیا جاناتا (BJP)، قاطع‌تر است (lin et al, 2023: 113). در مقابل از آنجا که رهبران چین به‌طور تاکتیکی بیشتر از راهبردی با هند تعامل دارند، در مواقعی از شیوه‌های فشار برای پیشبرد مواضع خود استفاده کرده‌اند. به نظر می‌رسد آنها به این نتیجه رسیده‌اند که هند توانایی یا تمایلی برای انتقام‌جویی و تحمیل هزینه به چین ندارد (Gokhale, 2022: 4). در همین راستا، خویشن‌داری رئیس‌جمهور شی در اقیانوس هند و اقیانوس آرام، ترکیب قاطعیت آشکار چین در حوزه نظامی با پروژه چین برای معماری امنیتی آسیایی مبتنی بر همکاری اقتصادی برد-برد است. (Regional Perspectives Report on the Indo-Pacific, 2022: 14). البته بازدارندگی هسته‌ای و

¹ Manmohan Singh

سیاست‌های عدم استفاده اول توسط هر دو کشور نیز به ثبات روابط دو کشور کمک کرده است (Paul, 2018). در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ رهبران چین و هند نشستی به میزبانی همدیگر داشتند که در فرهنگ سیاسی آسیایی، برخلاف کشورهای غربی، عناصر نمادین و میزبانی گرم جایگاه ویژه‌ای دارند. این عوامل می‌توانند به رهبران دو کشور در رسیدن به اهداف کلیدی در روابط هند و چین کمک کنند (Khurana, 2019: 1). در این راستا، در چند دهه اخیر، چین سعی کرده است که اختلافات را بر روابطش با هند غالب نکند تا بتواند اهداف دیگری را دنبال کند که به رشد اقتصادی و گسترش نفوذ چین در دیگر نقاط جهان مربوط می‌شوند (Fravel, 2020: 12).

۷-۲-۲- تنش‌ها و توافقات مرزی

چین و هند در سال ۲۰۱۲، با اعتقاد راسخ به اینکه احترام به خط کنترل واقعی و حفظ صلح و آرامش در مناطق مرزی چین و هند برای افزایش اعتماد و امنیت متقابل بین دو کشور، حل و فصل سریع مسئله مرزی و تقویت شراکت استراتژیک و همکاری برای صلح و شکوفایی بسیار مهم است، توافق کرده‌اند (China & India, 2012: 1-3). این توافق بر اساس روح توافقات پیشین مانند توافق ۷ سپتامبر ۱۹۹۳ برای حفظ صلح و آرامش در امتداد خط کنترل واقعی، توافق ۲۹ نوامبر ۱۹۹۶ درباره اقدامات سازنده اعتمادسازی در زمینه نظامی، و درباره نحوه اجرای این اقدامات، استوار است.

از ابتدای تنش‌های مرزی چین این مشکلات را با هند به عنوان یک جهت راهبردی ثانویه در نظر گرفته است. ثبات در مرز به چین امکان می‌دهد که روی اولویت‌های دیگر تمرکز کند. در نتیجه، هدف اصلی چین این بوده که مرز را مدیریت (Faravel, 2020: 13). در این پیوند، هند و چین در ۲۳ اکتبر ۲۰۱۳، توافق‌نامه‌ای تحت عنوان "توافق‌نامه همکاری در دفاع مرزی" امضا کردند. هر دو کشور، با باور به اینکه شراکت استراتژیک و همکاری آنها برای صلح و رفاه به نفع اساسی مردم دو کشور است، توافق کردند که از نیروهای نظامی خود علیه یکدیگر استفاده نکنند و صلح و امنیت را در امتداد خط کنترل واقعی حفظ کنند (China & India, 2013: 1).

البته این وضعیت تداوم نداشت و بحران‌های دوکلام در سال ۲۰۱۷ و لداخ در سال‌های ۲۰۲۰-۲۱ از جمله این درگیری‌های شدید بودند که در دومی حدود ۲۰ تلفات هندی و تعداد نامشخصی تلفات چینی به همراه داشت. اگرچه بسیاری از پاسخ‌های هند به افزایش تجاوزگری چین نامتقارن بوده است، اما نشانه‌های افزایش توازن سخت در رفتار هند دیده می‌شود (Paul, 2024: 464). البته با توجه به اینکه نه هند و نه چین تمایلی به درگیری نظامی متعارف ندارند، این رقابت به شکل تاکتیک‌های مبهم و

غیرمستقیم رخ داده است (lin et la, 2022: 113). از زمان یک رویارویی نظامی تصادفی در سال ۱۹۷۵، هیچ شلیک گلوله‌ای رخ نداده بود تا اینکه در ژوئن ۲۰۲۰ شاهد اولین تلفات جنگی بودیم. در سال ۱۹۹۶، در یک توافق با میانجی‌گری سازمان ملل متحد، استفاده نکردن از سلاح‌های کشنده رسماً تثبیت شد، و درگیری‌های بعدی به نبردهایی بدون استفاده از اسلحه گرم یا اشغال‌های پرتنش از مناطق مورد مناقشه محدود شده‌اند (Ananth, 2017: 1-3).

چین در سال‌های ۲۰۱۳، ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ بارها به مرزهای مورد مناقشه نفوذ کرده است. بحران‌های دوکلام در سال ۲۰۱۷ و لاداخ در سال ۲۰۲۰ از خشونت‌بارترین رویدادها بوده‌اند، اگرچه هیچ‌کدام از دو طرف از سلاح‌های کشنده استفاده نکردند. پیش از آنکه این بحران‌ها به جنگ تبدیل شوند، هر دو طرف از طریق مذاکرات دیپلماتیک به نوعی به وضعیت قبلی بازگشتند (Paul, 2024: 469). در همین راستا، هند و چین جهت کنترل و مدیریت مسئله مرزی به‌جا مانده از تاریخ، کانال‌های ارتباطی مختلفی مانند سازوکار نمایندگان ویژه درباره مسئله مرزی را برقرار کردند و در پی یافتن راه‌حل مناسب بودند. در پایان سال ۲۰۲۴، آنها از طریق گفت‌وگوی فشرده اوضاع مرزی را بار دیگر به آرامش بازگرداندند که گواهی بود بر آخرین تعهد چین هند به حل اختلافات از طریق مشورت (Xu, 2025: 3).

سال ۲۰۲۴، رئیس‌جمهور شی جین‌پینگ در حاشیه اجلاس بریکس^۱ که در کازان^۲ روسیه برگزار شد، با نخست‌وزیر هند نارندرا مودی ملاقات کرد. در این دیدار، دو طرف به توافقات مهمی درباره بهبود و توسعه روابط چین و هند دست یافتند و مسیر جدیدی برای هدایت روابط دوجانبه به سمت توسعه پایدار تعیین کردند (Xu, 2024: 16).

در مجموع می‌توان این گونه برداشت کرد که روابط چین و هند متأثر اختلافات مرزی دیرینه بوده است، اما مجموعه از توافقاتنامه‌ها و مکانسیم‌های اجرایی آن مثل توافق نامه ۱۹۹۶، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ سبب که شده است که حتی در اثر ایجاد تنش مرزی، شدت و حدت نزاع کنترل و مدیریت شده باشد. مثلاً عدم استفاده از سلاح‌های سنگین در مناطق خط کنترل واقعی مرزی، مانع گسترش درگیری خواهد شد. همچنین گرچه تنش‌ها و درگیری‌های مرزی سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۹ و ۲۰۲۱ سبب سردی روابط هند و چین شد، اما شاهد گسترش خصومت و تقابل طرفین نیستیم، به عبارت دیگر با کنترل و مدیریت اوضاع مرزی سایر سطوح ارتباطی به تداوم خویش ادامه داده‌اند.

¹ BRICS

² Kazan

۷-۲-۳- ابعاد روابط تجاری-اقتصادی

علیرغم افزایش چالش‌های مرزی از سوی چین، مودی همچنین به دیپلماسی سران روی آورد (با برگزاری حدود ۱۸ نشست با شی در دوره ۲۰۱۹-۲۰۱۴) و استراتژی محافظه‌کاری را برای جلوگیری از رقابت شدید موازنه قدرت در پیش گرفت. همچنین روابط تجاری با چین اولویت داشت، با وجود اینکه تراز تجاری به نفع چین به شکل گسترده‌ای بوده است. امتناع هند از پیوستن به ابتکار کمربند و جاده (BRI) و شراکت اقتصادی جامع منطقه‌ای که شامل چین و ۱۴ کشور دیگر آسیا-اقیانوسیه است، بار دیگر نشان داد که تعادل در سطح نهادی باقی می‌ماند (Paul, 2024:464).

زمانی که شی در سال ۲۰۱۴ از هند بازدید کرد، متعهد شد که به هند در مدرن سازی سیستم راه آهن خود، ایجاد خط آهن سریع السیر در هند، ساخت پارک های صنعتی در گجرات^۱ و ماهاراشترا^۲ و گسترش دسترسی به بازار برای کالاهای منتخب هندی کمک کند. او همچنین وعده کمک ۲۰ میلیارد دلاری در طول پنج سال را داد. " نکته مهم این است که چین از هند دعوت کرد تا به عنوان عضو موسس به AIIB بپیوندد (Blackwill & Campbell, 2016: 18).

در سال ۲۰۲۲، حجم کل تجارت بین دو کشور ۱۳۵.۹۸ میلیارد دلار بود که صادرات چین ۱۱۸.۵ میلیارد دلار و صادرات هند ۱۷.۴۸ میلیارد دلار را تشکیل می‌داد و برای هند یک کسری ۱۰۱.۰۲ میلیارد دلاری ثبت شد. عامل وابستگی متقابل برای چین آن‌چنان زیاد نیست، زیرا تجارت با هند فقط ۳.۴٪ از کل تجارت پکن را تشکیل می‌دهد، در حالی که این مقدار ۱۴٪ از واردات هند را شامل می‌شود (The Economic times, 2023: 1-3). مبتنی بر داده‌های سفارت چین از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲، تجارت دوجانبه هند و چین به میزان ۹۰.۱۴٪ افزایش یافته که میانگین رشد سالانه آن ۱۲.۸۷٪ بوده است. در سال ۲۰۲۲، تجارت کلی با چین به میزان ۸.۴۷٪ نسبت به سال قبل افزایش یافت و به ۱۳۶.۲۶ میلیارد دلار آمریکا رسید که برای دومین سال پیاپی از مرز ۱۰۰ میلیارد دلار عبور کرد. (Embassy of India, 2023: 1)

نتیجه‌گیری

چین و هند از دوران باستان از قدرت های تاثیرگذار جهانی بودند، اما با ظهور استعمار در قرون اخیر قدرت، تمدن و ثروت آنها رو به افول گذاشت و رهبران آنها با سیاست های اشتباه و ناکارآمد مزید بر این بحران شدند. رهبران و نخبگان چینی تا قبل از دوران دنگ شیائوپینگ بیشتر دنبال قدرت معنوی و

¹ Gujarat

² Maharashtra

ایدئولوژیک بودند و در عرصه سیاست خارجی به دنبال تغییر عمیق معادلات قدرت جهانی و منطقه‌ای بودند. در حالی که میزان و توانایی‌های مادی و معنوی آنها رو به کاهش و اضمحلال بود و کشور چین دچار بحران‌های عمیق و پیچیده اجتماعی شده بود. در این پیوند، از سال ۱۹۸۷ که رهبران توسعه‌گرا قدرت و عرصه مدیریت کشور را به دست گرفتند، اندیشه‌ها و باورهای آنها نسبت به اولویت‌ها و سیاست‌های کشور نیز تغییر کرد.

این تحول را می‌توان با نظریه محیط روانی هارولد و مارگارت اسپرات تبیین نمود به طوری که این نظریه از جمله نظریات مطرح در تحلیل سیاست خارجی است که با مبنا قراردادن ذهنیت و ادراکات تصمیم‌گیرندگان- یا آنچه از آن تحت عنوان محیط روانی یاد می‌شود- می‌تواند بیش از سایر نظریات بر پرسش اصلی پژوهش، یعنی چه تحولی در باورها و تصامیم رهبران چین از ۱۹۷۸ به بعد رخ داده است که منجر به توسعه روابط اقتصادی- تجاری و همچنین مدیریت و کنترل اوضاع مرزی با هند را به همراه داشته است، روشنایی اندازد. در این فرضیه محیط روانی یا چارچوب ادراکی رهبران چین ((متغیر مستقل)) می‌باشد. همچنین توسعه روابط اقتصادی- تجارتي و مدیریت و کنترل اوضاع مرزی با هند به عنوان ((متغیر وابسته)) در نظر گرفته شده است.

در واقع در این نوشتار به دنبال توضیح این امر هستیم که رهبران چین با تغییر در باورها و تصامیم‌های خویش اقدام به اولویت‌دهی به پارادایم توسعه‌گرایی اقتصادی در تصامیم‌های سیاست خارجی خویش نمودند. همچنین این تحول در رابطه با هند نیز منجر به توسعه روابط اقتصادی- تجاری و مدیریت و کنترل اوضاع مرزی شده است.

در دوران دنگ و جیانگ زمین علی رغم سابقه اختلافات سیاسی و تنش‌های مرزی چین و هند در سال ۱۹۸۶ و ۱۹۸۷ ما شاهد توسعه روابط دوجانبه تجاری-اقتصادی چین با هند هستیم و حجم تجارت آنها از تنها چند میلیون دلار به بیش از پنج میلیارد دلار رسیده بود. همانگونه که تحولات عمده مرزی بین چین و هند در دوره دنگ شیائوپینگ و جیانگ زمین نشان دهنده، اراده‌ای جدی جهت کنترل و مدیریت تنش‌های مرزی بین آنها مثل توافقنامه ۱۹۹۳، ۱۹۹۶ و ۱۹۹۹ با هند و پروتکل‌های اجرایی آن هستیم. در واقع به نظر می‌رسد که این خواست برگرفته از اولویت‌های دستگاه سیاست خارجی چین نشأت می‌گردد که تاکید بر صلح و ثبات در منطقه و همسایه‌ها را زمینه تطبیق پارادایم توسعه اقتصادی خویش می‌دانند.

مهم‌ترین دیدارهای رهبران چین و هند (۲۰۰۲-۱۹۷۸) حاکی از تعامل، ارتباطات و توسعه روابط دوجانبه این دو کشور هست. افزایش دیدارها و بهبود همکاری‌های محدود و رقابت مدیریت شده نشأت گرفته از تبیین نظریه اسپارت‌ها است. زیرا در این اندیشه جدید توسعه اقتصادی مقدم بر دشمنی و تنش با هند در نظر گرفته شده است.

بررسی ابعاد فعالیت‌های چین در دوره هوجین تائو در قبال هند نیز حاکی از این است که مبادلات تجاری آنها تصاعدی بوده و حجم مبادلات از تقریباً ۷ میلیارد دلار به بیش از ۶۰ میلیارد رسیده است. در این دوره نیز تنش‌های مرزی به شدت کاهش یافت و شاهد افزایش توافقات مرزی و کنترل و مدیریت اوضاع مرزی هستیم. در واقع توافقنامه‌هایی مثل پروتکل ۲۰۰۵ اقدامات اعتماد ساز مرزی هند و چین کارآمد بود.

در دوران شی نیز علی‌رغم جدیت و قاطعیت او در عرصه خارجی، دیدگاه او نسبت به توسعه، امنیت و سیاست موسع‌تر نسبت به اسلاف خویش می‌باشد. همچنین وی با دیدگاه «جامعه‌ای با سرنوشت مشترک» به دنبال همکاری برد-برد و پیشبرد پارادایم توسعه‌گرایی اقتصادی می‌باشد. علیرغم کسری تجاری هند با چین ما شاهد روند رو به رشد مبادلات تجاری دو کشور هستیم به طوری که میانگین ارزش رشد سالانه مبادلات تجاری آنها تقریباً ۱۱٪ می‌باشد و از تقریباً ۷۰ به ۱۳۶ میلیارد دلار رسیده است. درگیرهای مرزی در سال‌های ۲۰۱۷، ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ نیز به صورت محدود و کنترل شده رخ داده هست و دو طرف از جنگ متعارف دوری جسته‌اند و تنش‌های مرزی مدیریت و کنترل شده‌اند، زیرا توافق‌نامه‌های مرزی مثل توافق نامه سال ۲۰۱۳ و پروتکل‌های اجرایی آن مرتباً در حال بهبود هستند. این توسعه روابط با هند ریشه در اندیشه نگاه مسالمت‌آمیز رهبران چین به محیط بیرونی و تاکید بر قدرت اقتصادی دارد که در نظریه اسپارت‌ها حائز اهمیت دانسته شده است.

References

- Alka Acharya, (2005), "Wen Jiabao's South Asian Sojourn," China Report PP. 315-326.
 Ananth K. (June 30, 2017) "The Last Sikkim Stand-Off: When India Gave China a Bloody Nose in 1967," India Today
 Balazs, Daniel. (2021). Wars, fought and unfought: China and the Sino-Indian border dispute. doctoral thesis, Nanyang Technological University, Singapore.

- Blackwill D. Robert and Campbell M. Kurt (2016), "Xi Jinping on the Global Stage, China's Foreign Policy Under a Powerful but Exposed Leader" Council Special No. 74
- China & India, (1993). Agreement on the Maintenance of Peace and Tranquility along the Line of Actual Control in the India-China Border Areas.
- China, & India (2005), Protocol between the Government of the Republic of India and the Government of the People's Republic of China on Modalities for the Implementation of Confidence Building Measures in the Military Field Along the Line of Actual Control in the India- China Border Areas.
- China, & India (2013). Agreement between the Government of the Republic of India and the Government of the People's Republic of China on Border Defence Cooperation.
- China, & India, (2012). Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Republic of India on the Establishment of a Working Mechanism for Consultation and Coordination on China-India Border Affairs
- Dar, A. A., & Mehta, S. (2020). A study of India China trade relations. *International Journal of Political Science and Governance*, 2(2), 10–14. doi.org/10.33545/26646021.2020.v2.i2a.46
- Deng, X. (1984). We must follow our own road in economic development as we did in revolution.
- Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics (India). Foreign trade statistics of India. Ministry of Commerce and Industry, Government of India.
- Embassy of India in Beijing (2023), "Trade and Economic Relations"/ Retrieved September 12, 2024, from https://eoibeijing.gov.in/eoibeijing_pages/MjQ
- Fang, T. (2013). Asymmetrical threat perceptions in India–China relations. Oxford University Press.
- Fravel, M. T. (2020). Stability in a secondary strategic direction: China and the border dispute with India after 1962. In K. Bajpai, S. Ho, & M. C. Miller (Eds.), *Routledge Handbook of China–India Relations* (pp. 169–179). Routledge
- Ganguly, Š. & Pardesi, M. S. (2020, May 23). Why we should worry about China and India's border skirmishes. *Foreign Policy*
- General Administration of Customs of the People's Republic of China. (2023). Volume of trade between India and China (in billion USD)
- Goodman, D. S. G. (1994). China: The little man with big steps (S. Amiri, Trans.). Tehran: Donya-e-Eqtesad Publishing. (Original work published 1994) [In Persian]
- Guangqian, P. (1989). "Deng's Xiaoping's Strategic Thought". At: Pillsbury, Michael, Chinese views of Future Warfare. Revised edition. Washington DC: National Defense University Press.
- Guha, K. (2012). Sino-Indian relations: History, problems and prospects. *Harvard International Review*, 34(2), 26–29.
- Habibi, S. M. (2019). Normalization of relations between revolutionary states and the United States: Domestic realities and structural imperatives (China and Vietnam) [Doctoral dissertation, Shahid Beheshti University]. [In Persian]
- Haji-Yousefi, A. M. (2003). The foreign policy of the Islamic Republic of Iran: Constraints, opportunities, and pressures. *Foreign Policy Quarterly*, 17(4). [In Persian]

- Hedayati Shahidani, M. (2018). Factors of convergence and divergence in economic-political relations: India-China (2001-2015) *Rahbordhā-ye Siyasi Quarterly*, 2(6). [In Persian].
- Hudson, V. M., & Vore, C. S. (1995). Foreign policy analysis: Yesterday, today, and tomorrow. *Mershon International Studies Review*, 39(Supplement 2), 209-238
- International Monetary Fund. Direction of Trade Statistics (DOTS).
- Jetly, R. (2006, November 28). The Visit of Chinese President, Hu Jintao, to India (20-23 November 2006) (ISAS Insights No. 16). Institute of South Asian Studies, National University of Singapore
- Kahn, J. (2003, June 25). China and India edge a bit closer to a border accord. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2003/06/25/world/china-and-india-edge-a-bit-closer-to-a-border-accord.html>
- Khan, Imran & Shamim, Muhammad Usman (2022) "China-India Relation: A critical Analysis of Convergence and Divergence", *Orient Research Journal of Social of Science*, Vol. 7, No. 1 (14-22).
- Khurana, G. S. (2019, October 17). 'Chennai Connect': An Analysis of Modi-Xi Informal Meeting in Oct 19.
- Lin, B., Garafola, C. L., McClintock, B., et al (2022). *Competition in the Gray Zone: Countering China's Coercion against U.S. Allies and Partners in the Indo-Pacific*, Published by the RAND Corporation, Santa Monica, Calif
- Liquen, Zhu, (2010). China's foreign policy debates (Chaillot Paper No. 121). Institute for Security Studies, European Union.
- M. K. Venu, (2005) "Strategic cooperation defines our ties", [interview with Chinese Ambassador Sun Yuxi], *The Economic Times* (New Delhi), p. 10.
- Mahmoudoghli, R. (2014). A Study of the Process of Decision Making in the Zionist Regime's Foreign Policy Based on James Rosenau's Coherence Model with Emphasis on the Wars Waged by This Regime. *Defensive Policy Quarterly*, 22(87), 207-242. [In Persian]
- Malone, D. M. (2011). *Does the elephant dance? Contemporary Indian foreign policy*. Oxford University Press.
- Mehrotra, L. (2012). India's look east policy: Its origin and development. *Indian Foreign Affairs Journal*, 7(1), 75-85.
- Moshirzadeh, H. (2017). *Theoretical foundations of foreign policy explanation and analysis* (1st ed.). Tehran: SAMT – Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities; Research Institute for Humanities and Cultural Studies. [In Persian]
- NATO Allied Command Transformation. (2022, July). *Regional perspectives report on the Indo-Pacific: Strategic foresight analysis* [Report]. NATO Allied Command Transformation.
- Ogden, C. (2014). *Indian foreign policy: Ambition and transition*. Cambridge: Polity Press
- Ogden, C. (2022). The double-edged sword: Reviewing India-China relations. *India Quarterly*, 78(2), 210-228.
- Paul, T. V. (2018). Explaining conflict and cooperation in the China-India rivalry. In T. V. Paul (Ed.), *The China-India rivalry in the globalization era* (pp. 3-23). Georgetown University Press.

- Paul, T. V. (2024). The Sino-Indian rivalry and balance-of-power theory: Explaining India's underbalancing. *India Quarterly: A Journal of International Affairs*, 80(4), 451–474.
- Richards, Katherine (2015) "China-India: An Analysis of the Himalayan Territorial Dispute" *INDO-PACIFIC STRATEGIC PAPERS*, Australian Defense College, Centre for Defense and Strategic Studies
- Sidhu, W. P. S., & Yuan, J. (2001). Resolving the Sino-Indian border dispute: Building confidence through cooperative monitoring. *Asian Survey*, 41(2), 351-375.
- Sidhu, W. P. S., & Yuan, J. (2003). *China and India: Cooperation or conflict?* Lynne Rienner Publishers
- Singh, S. (2005). China-India bilateral trade. *China Perspectives*, (62). Retrieved October 28, 2023,
- Sprout, H. and Sprout, M. (1965). *Man-Milieu Relationship Hypotheses in the Context of International Politics*. Princeton: Princeton University Press.
- Svensson, Johan. (2012), "Sino-Indian Relations: Complex Challenges in a Complex Relationship", MSc. C-Thesis on IR, IR Faculty, HÖGSKOLAN I HALMSTAD University.
- Taghizadeh Ansari, M., & Bahrami Moghadam, S. (2016). *China, Neighbours, and Great Powers* Tehran, Iran: Sokhanvaran Publishing. [in Persian].
- Tanzin, K. (2024). Intersecting Histories: India, China, and Tibet Triangle. *Quest Journals, Journal of Research in Humanities and Social Science*, 12(5), 100–106.
- Tellis, A. J. (2004). China and India in Asia. In F. R. Frankel & H. Harding (Eds.), *The India–China relationship: What the United States needs to know* (pp. 134–77). Columbia University Press.
- The Economic Times. (2023, January 13). India–China trade climbs to USD 135.98 billion in 2022, trade deficit crosses USD 100 billion for the first time. <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/foreign-trade/india-china-trade-climbs-to-usd-135-98-billion-in-2022-trade-deficit-crosses-usd100billionforthefirsttime/articleshow/96969775.cms?from=mdr>
- Wang, H. and Rosenau, J. (2009). "China and Global Governance ", *Asian Prespective*, Vol.33, No.3.
- Wang, Jianwei (2009). "China's Peaceful Rise: A Comparative Study", EAI Fellows Program Working Paper Series No. 19, P 3-4
- Ward, J. (2016). *China-India rivalry and the border war of 1962: PRC perspectives on the collapse of China-India relations, 1958–62* (Doctoral dissertation, University of Oxford). Oxford University Research Archive.
- Xi, J. (2023). *The Chinese Dream: On Building a Human Community with a Shared Future* (M. Norouzpour, Trans.). First Edition. Tehran: Farhang Mana. [In Persian].
- Xinhua. (2005, April 11). China, India sign accord on border dispute. *China Daily*. Retrieved September 10, 2024, from http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/-۲۰۰۵۱۱/۰۴/content_۴۳۳۱۷۰.htm
- Xinhua. (2019, September 14). China on behalf of 139 countries calls for full realization of right to development at UN. *Xinhua News Agency*
- Xu, Feihong (2024). *China-India review* (Vol. 4). Embassy of the People's Republic of China in India.

- Xu, Feihong (2025). China-India review (Vol. 1). Embassy of the People's Republic of China in India.
- Yildirimcakar, E; Han, Z. (2022). China's soft power strategy in the Middle East. *Israel Affairs*, 28(2), 199-207.
- Yuan, Jing-dong (2006). building trust between Asia's rising powers: Sino-Indian relations after Hu's visit, Center for Nonproliferation Studies & Monterey Institute of International Studies
- Zhang, Hongzhou & Li, Mingjiang (2013). "Sino-Indian border disputes", ISPI, Analysis No. 181, June 2013/ Retrieved July 18, 2023, from https://www.ispionline.it/sites/default/files/pubblicazioni/analysis_181_2013.pdf